CZU: 343.222:343.541

INCRIMINAREA FAPTELOR CARE ATENTEAZĂ LA VIAȚA SEXUALĂ

CRIMINALIZATION OF ACTS THAT THREATEN SEXUAL LIFE

DOBOȘ (POPA) Georgiana
Universitatea De Stat Din Moldova
ORCID: 0000-0002-5077-2485
E-mail: georgiana.dobos95@gmail.com

CAIA Dănuț-Gheorghiță
Universitatea De Stat Din Moldova
ORCID: 0000-0003-0540-3055
E-mail: dancaia@yahoo.com

Abstract. *Sex life is an important attribute of human personality. Forcing a person of any gender to have a sexual act, as well as committing it through coercion, is one of the most brutal crimes and a serious violation of human dignity. Applying violence or any means of coercion to a sexual act is actually a serious form of violation of the person's freedom, implicitly sexual freedom.*

Keywords: *crime, sexual act, sexual violence, harassment.*

Viața sexuală este un atribut important al personalității umane. Constrângerea persoanei de orice sex la un act sexual, precum și săvârșirea acestuia prin constrângere, reprezintă una din cele mai brutale infracțiuni și o gravă încălcare a demnității umane. Aplicarea violenței sau a oricăror mijloace de constrângere la un act sexual este de fapt o formă gravă de încălcare a libertății persoanei, implicit a libertății sexuale. Anume prin constrângere sau violență, persoanei respective i se limitează capacitatea de a lua decizii, de a dispune liber de propriul corp și de a proceda în conformitate cu propria voință. Un asemenea act de silnicie revoltă atât prin faptul în sine, cât și prin implicațiile lui ulterioare, care pot fi din cele mai tragice. Pericolul social pe care îl generează infracţiunile privind viaţa sexuală constă, în primul rând, în răul pe care îl provoacă direct persoanei victimei, femeie sau bărbat, considerată individual. Dar, în afară de răul provocat direct persoanei, ele pot avea consecinţe profund dăunătoare pe care le antrenează pe plan social, contra desfăşurării normale a vieţii sexuale a oamenilor, ca bază a existenţei societăţii. Încălcarea libertăţii sexuale crează o stare de nesiguranţă socială, un dezechilibru deosebit de periculos pentru însăşi existenţa societăţii. De aceea, reprimarea infracţiunilor menţionate este o necesitate, societatea fiind interesată în crearea cadrului de desfăşurare normală a raporturilor sexuale

În ultimele decenii ale secolului XX ponderea violenței sexuale a luat proporții considerabile. Fenomenul violenței contra femeii a devenit un fenomen caracteristic pentru multe medii sociale, prezentând astfel un pericol pentru întreaga societate. Astăzi femeile din majoritatea țărilor sunt supuse violenței, în special celei cu caracter sexual. Traficul de femei și prostituția forțată reprezintă forme moderne de violare a drepturilor și libertăților persoanelor de sex feminin. Studiile asupra violenței sexuale în privința femeilor sunt de dată recentă. Abia în secolul al XX lea începe să se contureze conceptul și să fie analizate rădăcinile și formele violenței (inclusiv și a celei sexuale). Pentru civilizațiile anterioare, violența sexuală era considerată, în mare parte, ceva natural,

ce nu ridica întrebări sau dubii. Dintre măsurile specifice privind combaterea violenței sexuale fac parte, în primul rând, cele privind asigurarea accesului victimelor la mecanismele justiției, la remedii legale și eficace. Doar o societate foarte activă care aplică prin diverse forme de activitate mecanismul de condamnare și sancționare a actelor de violență sexuală poate reduce manifestările acestor acte. Nici societatea, nici statul nu pot tolera sub nici o formă violența sexuală. Infracțiunile contra libertății și integrității sexuale, deși sunt parte a infracționalității, în general, prezintă anumite particularități determinate de o multitudine de caracteristici biologice, psihologice și sociale pe care le-a avut în vedere legiuitorul atunci când a reglementat răspunderea penală pentru comiterea acestor fapte. Or, prevenirea și combaterea infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale poate fi asigurată doar în cazul când fiecare cetățean va conștientiza faptul că acest viciu reprezintă un obstacol în calea creării unui stat de drept și a unei societăți cu adevărat nonviolente.

În general, aceste infracţiuni prezintă un grad sporit de pericol social, determinat, pe de o parte, de importanţa relaţiilor sociale ce constituie obiectul protecţiei penale şi de gravele urmări pe care le pot avea pentru societate, iar pe de altă parte, de faptul că aceste infracţiuni se săvârşesc prin mijloace şi metode violente. Formarea, desfăşurarea şi dezvoltarea relaţiilor sociale legate de ocrotirea persoanei, inclusiv a libertăţii sexuale a acesteia, nu ar fi posibilă fără combaterea eficientă – folosind mijloacele dreptului penal – a tot ce este primejdios şi vătămător pentru existenţa umană. Infracţiunile privitoare la viaţa sexuală constituie, din punct de vedere al calificării de grup, un capitol în cadrul părții speciale, intitulat – Infracţiunile privind viața sexuală şi, de aceea, după cum este şi firesc, aceste infracţiuni prezintă aspecte comune.

Libertatea individuală – include şi libertatea sexuală, adică posibilitatea persoanei, indiferent de sex, de a lua hotărâri în domeniul vieţii sexuale, fără temerea că i s-ar putea produce vreun rău.

Legea asigură persoanei libertatea sexuală, dar impune, totodată, ca această libertate să nu fie exercitată în mod abuziv. De aceea, constituie infracţiune, prezentând pericol social, nu numai faptele de încălcare a libertăţii sexuale, ci şi faptele de exercitare a acestei libertăţi peste limitele admise. Întrucât aceste fapte sunt în legătură cu viaţa sexuală, ele au fost incluse într-o categorie distinctă de infracţiuni, în capitolul IV din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova – infracțiunile privind viața sexuală. Din această categorie de infracţiuni fac parte Violul (art. 171), Acțiuni cu character sexual neconsimțite (art. 172), Hărțuirea sexuală (art. 173), Actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani (art. 174), Acțiuni cu caracter sexual săvârșite cu o perssoană care nu a împlinit vârstade 16 ani (art. 175) şi Ademenirea minorului în scopuri sexuale (art. 175/1).

Obiectul juridic comun. Infracţiunile privind viaţa sexuală au ca obiect juridic comun, aşa cum o indică denumirea lor, relaţiile sociale referitoare la viaţa sexuală a persoanei. În unele cazuri, prin incriminarea faptei, s-a urmărit ocrotirea unui aspect al vieţii sexuale a persoanei – de exemplu, libertatea sexuală, în cazul violului – pe când, în alte cazuri, s-a urmărit ocrotirea altui aspect al vieţii sexuale a persoanei – de exemplu, desfăşurarea relaţiilor sexuale în condiţii normale şi morale, în cazul perversiunii sexuale [Dungan 1, p.338].

În afara relaţiilor sexuale referitoare la viaţa sexuală, care constituie obiectul juridic principal al infracţiunilor date, prin săvârşirea unora dintre aceste infracţiuni, pot fi vătămate şi alte relaţii sociale. Astfel, în cazul violului, de exemplu, dacă se foloseşte violenţa pentru constrângerea victimei la actul sexual, sunt vătămate şi relaţiile sociale referitoare la integritatea corporală sau sănătatea persoanei. Aceste relaţii sociale constituie obiectul juridic secundar [2, p. 175]. Infracțiunea de viol atentează asupra relațiilor sociale referitoare la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, indiferent de sex [3, p. 331].

Obiectul material. Întrucât activitatea materială prin care se realizează infracţiunile privind viaţa sexuală, se execută, de cele mai multe ori, direct asupra corpului unei persoane, corpul persoanei împotriva căreia se regăseşte fapta constituie obiectul material al infracţiunii, de exemplu, corpul persoanei de sex feminin sau masculin, constrânsă la actul sexual. Există şi infracţiuni privitoare la viaţa sexuală a persoanei, care nu au obiect material (coruperea sexuală a minorilor).

Subiecţii infracţiunilor privitoare la viaţa sexuală. Marea majoritate a infracţiunilor privind viaţa sexuală sunt infracţiuni proprii, ele neputând fi săvârşite de o persoană care, în afara condiţiilor cerute de lege subiectului oricărei infracţiuni, îndeplineşte şi o anumită condiţie specială. Infracţiunile privitoare la viaţa sexuală sunt susceptibile, în principiu, de săvârşirea în participaţie. Dar, şi sub acest aspect există particularităţi. Astfel, infracţiunea de viol, precum şi celelalte infracţiuni privitoare la viaţa sexuală care presupun un act sexual, nu pot fi săvârşite în participaţie penală în afara coautoratului. Instigarea şi complicitatea sunt însă posibile, instigator şi complice putând fi orice persoană[4, p. 27]. În cele mai frecvente cazuri, infracțiunile prevăzute în capitolul IV din Partea specială a Codului penal pot fi săvârșite de orice subiect, care îndeplinește condițiile generale: persoană fizică, responsabilă care la momentul comiterii infracțiunii a atins vârsta de 14 ani (art. 171, 172, 175 Cod penal al RM) sau de 16 ani (în celelalte cazuri) [5, p. 548]. În privinţa subiectului pasiv, acesta poate fi orice persoană de sex feminin sau masculin, în funcţie de specificul infracţiunii, cu excepţia infracţiunii de „seducţie", unde subiectul pasiv nu poate fi decât o persoană de sex feminin mai mică de 18 ani.

Latura obiectivă. Infracţiunile privind viaţa sexuală sunt infracţiuni comisive; ele se realizează – sub aspectul laturii obiective – prin acţiuni care constituie fie o încălcare a libertăţii în domeniul vieţii sexuale, fie o folosire abuzivă a acestei libertăţi. Astfel, unele dintre aceste infracţiuni presupun un act sexual realizat prin constrângere (violul), fără un consimţământ valabil sau cu un consimţământ obţinut prin inducerea în eroare a victimei cu ajutorul unor promisiuni de căsătorie (seducţia). Oricare dintre infracţiunile la care ne-am referit are ca urmare periculoasă o stare de încălcare a valorilor sociale apărate prin incriminarea faptelor ce constituie infracţiuni privitoare la viaţa sexuală (o stare de încălcare a libertăţii sexuale, în cazul violului, o stare de încălcare a eticii în domeniul vieţii sexuale etc.), în cazul infracţiunii de perversiune sexuală se cere şi producerea unui rezultat, constând într-un scandal public. Prin săvârşirea unor dintre infracţiunile privitoare la viaţa sexuală se pot produce şi alte urmări, cu caracter secundar în raport cu cea specifică lor (o vătămare a integrităţii corporale sau sănătăţii victimei, ori chiar moartea victimei în cazul violului).

Latura obiectivă a infracţiunilor privnd viaţa sexuală include şi raportul de cauzalitate între acţiunea făptuitorului şi urmarea care s-a produs. Acest raport trebuie stabilit numai în cazul urmării, constând în producerea unui scandal public şi în cazul producerii urmărilor cu caracter secundar la care ne-am referit, deoarece, în celelalte cazuri, raportul de cauzalitate nu trebuie stabilit în mod special, existenţa sa rezultând din însăşi săvârşirea de către făptuitor a acţiunii incriminate [6, p. 10].

Latura subiectivă. Infracţiunile privind viaţa sexuală se săvârşesc numai cu intenţie directă sau indirectă (în cazul coruperii sexuale). Unele din formele agravante ale infracţiunilor la care ne referim se săvârşesc cu praeterintenţie (de exemplu, violul care a avut ca urmare vătămarea corporală gravă sau moartea victimei). În majoritatea cazurilor, latura subiectivă a infracțiunilor examinate nu include vreun motiv sau scop special. În asemenea cazuri, aceste semne secundare ale laturii subiective trebuie luate în considerație la individualizarea pedepsei [7, p.338-339].

Desfăşurarea activităţii infracţionale. De regulă, actele de pregătire, în cazul infracţiunilor privind viaţa sexuală, nu se pedepsesc, doar dacă nu se înscriu în regulile prevăzute de normele din Partea generală a Codului penal. Tentativă, posibilă la toate infracţiunile privind viaţa sexuală, se pedepseşte.

Victimă a infracțiunilor sexuale poate fi orice persoană fizică. Dintre infracțiunile sexuale, violul este cea mai gravă și totodată cea mai răspândită infracțiune. Violul aproape întotdeauna cauzează daune fizice și traume psihice victimei, mai cu seamă celor minore.

Diversitatea formelor de săvârșire a infracțiunilor sexuale determină și necesitatea unor cercetări operative și aprofundate ale acestora, analiza datelor cu privire la personalitatea victimei și cea a violatorului, cu privire la caracterul relațiilor dintre aceștia, în totalitatea lor, modelul criminalistic al violului și al altor atentate sexuale [8, p.15].

Referințe bibliografice:

1. DUNGAN P., MEDEANU T., PAȘCA V. Manual de drept penal. Partea specială. Vol. II. Ediția a II-a. Ed. Universul Juridic. București, 2018, p. 338.
2. ЗДРАВОМЫСЛОВ Б. В. Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть. Изд. ЮРИСТЬ. М., 2006.
3. BARBĂNEAGRĂ A., ALECU Gh., BERLIBA V. ș.a. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Centrul de Drept al Avocaților. Chișinău, 2009.
4. НАУМОВ А. В. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Ответственный редактор, профессор. Изд. ЮРИСТЬ. М., 2004.
5. BRÎNZĂ S., STATI V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău, 2015.
6. ИГНАТОВ И. А. Ответственность за насильственное совершение действий сексуального характера. Государство и Право, №12, 2012.
7. BRÎNZĂ S., STATI V. Drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău, 2011.
8. BOTNARENCO M. Răspunderea penală pentru hărțuirea sexuală. Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2016.
9. BĂLȚATU A.-M., particularitățile metodologice ale cercetării infracțiunii de viol, pag. 298-300. Disponibil : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/298-300_11.pdf